

HET PROBLEEM VAN DE PSEUDO-RELIGIE EN DE ALGEMEENE OPENBARING

door

Prof. Dr. J. H. BAVINCK.

Het nauwer contact, dat ons in de laatste eeuw gegeven is met de Oostersche wereld, plaatst opnieuw het probleem van de pseudo-religie onder onze aandacht. Wij moeten opnieuw pogen ons een helder denkbeeld er van te vormen, hoe wij die pseudo-religie hebben te beschouwen, vooral ook in verband met de algemeene openbaring. Drie redenen zijn er, naar het mij voorkomt, die deze vragen in onzen tijd bijzonder urgent maken.

1). In de eerste plaats leert ons het nieuwer onderzoek de pseudo-religies van het Oosten kennen als totalitaire systemen, waarin alle verschijnselen van den kosmos, alsmede alle sociale verhoudingen onder de menschen, geordend zijn naar bepaalde religieuze aspecten. Alle levenshandelingen (zooals huwelijk, geboorte, zaaien, oogsten, bouwen van een huis, sterven, begraven, enz.) worden gezien in innigen samenhang met de religieuze achtergronden, die men achter al het kosmisch gebeuren vermoedt. In de doorwerking van deze gedachten zijn de pseudo-religies, met name de meer „primitieve” religies, vaak van een verbazingwekkende consequentie. Dit totalitaire beginsel brengt mee, dat wij het meer en meer als ongeoorloofd gaan gevoelen uit het systeem van een pseudo-religieus complex enkele trekjes of enkele gedachten uit te lichten, en te beschouwen als zuivere resten van de oorspronkelijke godskennis, als „glimpses of revelation”. Wij mogen de pseudo-religie niet anders zien dan als „indivisible and not to be divided unity of existential apprehension” (zie Kraemer, Chr. Message, p. 133 ff.). M.a.w. elke trek, elke gedachte moet verstaan worden vanuit het totale verband, en dan zal blijken, dat ook die gedachte, die het meest op het evangelie scheen te gelijken, toch volkomen en in elk opzicht verschilt van wat het evangelie ons leert.